

Інтеграція європейського досвіду підготовки фахівців психолого-педагогічного супроводу Токар Л. П.

Вступ

В Україні нині відбувається реформування національної системи освіти, що актуалізує проблеми підготовки майбутніх педагогів, здатних працювати згідно з новими методологічними орієнтирами, які окреслює Концепція Нової української школи. Серед них чільне місце посідає інклюзивна освіта, яка виступає у якості освітньої парадигми, що базується на світоглядних засадах соціальної інклюзії, оскільки рівноправність, доступність та забезпечення якості є основоположним імперативом її функціонування.

На сьогодні в Україні розроблено низку законодавчих актів, які забезпечують рівні умови для навчання і виховання осіб, які мають обмежені можливості здоров'я (Укази Президента України, Постанови Кабінету Міністрів України, Накази МОН України, Концепція загальнодержавної цільової соціальної програми «Здорова нація», Концепція розвитку інклюзивної освіти (2010 р.). Серед важливих завдань реалізації інклюзивного підходу в Концепції визначено удосконалення системи підготовки та перепідготовки педагогічних кадрів, які працюють в умовах інклюзивного навчання.

Однією з нових форм навчання дітей з особливими потребами є визнана у багатьох країнах світу інклюзивна освіта, яка забезпечує право кожної дитини навчатися в загальноосвітньому закладі із наданням їй усіх необхідних для цього умов. Організація інклюзивної освіти передбачає подолання низки стереотипів та необхідність розробки специфічних механізмів її впровадження. Спільне навчання дітей з інвалідністю та «звичайних» дітей неможливо без толерантного ставлення до особливостей іншої людини, без природного прийняття її, без готовності до створення з нею дружніх, партнерських стосунків.

Розбудова інклюзивної освітньої системи потребує визначення методологічних засад підготовки майбутніх педагогів закладів дошкільної

освіти, які беруть безпосередню участь в організації і забезпеченні ефективного функціонування інклюзивного освітнього простору на основі формування професійної здатності виконувати функції наставника, тьютора, модератора й визначати індивідуальну освітню траєкторію дитини з особливими освітніми потребами.

Залишається нерозв'язаною проблема підготовки педагогів, які могли б задовольнити освітні потреби різних категорій дітей, у тому числі і дітей з особливими освітніми потребами: із затримкою психічного розвитку, з порушеннями роботи опорно-рухового апарату, з різноманітними вадами та розладами психічних процесів (уява, увага, пам'ять, мовлення, мислення). Окрім цього, реалії суспільного життя вимагають залучення до дошкільної освіти й таких дітей, які раніше не відвідували закладів дошкільної освіти.

Сучасний розвиток дошкільної освіти в Україні передбачає гуманізацію освітнього процесу, спрямовує педагогів на всебічне розуміння індивідуальних відмінностей дітей і врахування їх під час організації дошкільної освіти загалом. Цим зумовлене суттєве оновлення змісту, організаційних форм і технологій навчання на основі інтерактивних підходів, у інклюзивному освітньому середовищі. Низка авторів (К. Авраменко, Л. Артемова, В. Андрущенко, О. Антонова, Г. Беленька, А. Богуш, В. Бондар, С. Гаврилюк, Н. Гавриш, В. Галузяк, І. Дичківська, А. Кузьмінський, Т. Лісовська, С. Максименко Т. Поніманська, М. Сметанський, В. Сухомлинський, О. Щербак розкривають вдосконалення професійної діяльності та підготовки майбутніх педагогів у системі вищої освіти.

Аналіз зарубіжної та вітчизняної практики впровадження інклюзії в освітній процес дав можливість виокремити праці вчених, які зробили вагомий внесок у розробку теоретико-методичних основ інклюзивної освіти (В. Засенко, Д. Десплер, Т. Дмитрієва, А. Колупаєва, Т. Лорман, Н. Назарова, Є. Пургина, М. Семаго, Н.Семаго, Д. Харві, В. Хитрюк, Н. Шматко, О. Ярська-Смирнова та ін.); умов забезпечення сприятливого характеру міжособистих стосунків і психологічного клімату в інклюзивному

середовищі (Т. Кожекіна, В. Циренов та ін.); шляхів професійної підготовки майбутніх педагогів до роботи в умовах інклюзивної освіти (С. Алехіна, Д. Ахметова, О. Денисова, Є. Кутепова, О. Мартинова, В. Понікарова, Н. Романович та ін.).

Проблему підготовки майбутнього педагога закладу дошкільної освіти до професійної діяльності вивчали О. Абдуліна, А. Беленька, О. Богініч, А. Богуш, Л. Зданевич, О. Кучерявий, Л. Кондрашова, Н. Кузьміна, К. Крутій, О. Писарчук та ін. Вагомим для наших педагогічних міркувань є наукові праці щодо професійної підготовки майбутніх педагогів закладів освіти до реалізації інтерактивних технологій в освітньому середовищі таких авторів, як, К. Авраменко, Л. Акпинар, Н. Гончар, І. Зязюн, І. Дичківська, О. Кучай, М. Михайліченко, О. Пометун, О. Щербак та інші. Питання готовності майбутнього педагога до роботи з дітьми в умовах інклюзивної освіти досліджували Н. Назарова, І. Хафізулліна, Ю. Шумилівська та ін..

1. Інклюзивна підготовка майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти

Важлива роль освіти для особистості й для благополуччя світового співтовариства визнана на міжнародному рівні. Реалії сучасного українського суспільства зумовлюють необхідність перегляду системи освіти з урахуванням вимог сучасного освітнього простору. Українська система потребує реорганізації освітніх систем та перегляду форм і методів професійної підготовки педагогічних кадрів, які працюватимуть у навчальних закладах. Чільне місце посідає проблема перегляду підготовки вихователів закладів дошкільної освіти в умовах інклюзивного освітнього середовища, оскільки розвиток інклюзії та інклюзивної освіти є однією з нагальних потреб сьогодення.

Низка авторів (К. Авраменко ¹, Л. Артемова ⁵, В. Андрущенко ³, О. Антонова ⁴, Г. Беленька ⁹, А. Богуш ^{10,11}, В. Бондар ¹², С. Гаврилюк ¹⁴, Н. Гавриш ^{15,16}, В. Галузьяк ¹⁷, І. Дичківська ^{20, 21, 22}, А. Кузьмінський ³², Т. Лісовська ³⁶, С. Максименко ³⁸, Т. Поніманська ⁴⁷, М. Сметанський ⁴⁹, В.

Сухомлинський^{50, 51}, О. Щербак⁵⁴ розкривають вдосконалення професійної діяльності та підготовки майбутніх педагогів у системі вищої освіти.

Т. Лісовська зазначає: «Професійна підготовка спеціалістів – складний процес, що триває впродовж усього періоду навчання студентів у ЗВО, це підготовка до різноманітної педагогічної діяльності в умовах освітніх установ різних типів і рівнів. Незважаючи на різноманіття профілів педагогічної професії, загальне в них одне – підготовка компетентного, який володіє необхідними теоретичними і практичними знаннями, вміннями педагога»³⁶.

Аналіз філософської, психологічної та педагогічної літератури (табл. 1.1) дозволив зробити важливі для нашого дослідження висновки про багатовекторність поняття «готовність»: 1) це не тільки особливість чи риса індивіда, це показник змісту діяльності людини, еталон та рівень професійності; 2) готовність майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти ми визначаємо як систему наукових знань, інтелектуальних умінь і практичних навичок, при достатній мотивації, високому рівні професійності педагогічних і психічних процесів.

Таблиця 1.1

Характеристика поняття «готовність»

Автор	Характеристика
Л. Акпинар ²	Готовність до застосування інтерактивних технологій навчання відповідає особистісно-діяльнісному підходу, оскільки студентам треба мати цілісне уявлення про педагогічну діяльність, її функції, зміст, форми, методи тощо. З позиції системного підходу – це є певним психічним станом особистості, що постійно трансформується, розвивається через формування певного виду готовності, і особистісним утворенням, що забезпечує ефективність, високу результативність професійної діяльності.

Т. Бабюк ⁶	Готовність майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти закладається в умінні діагностувати рівень розвитку дітей дошкільного віку, ставити навчальну мету та завдання, передбачати результати педагогічного
-----------------------	--

Продовження табл. 1.1

	впливу, раціонально відбирати форми та методи, розробляти конспекти різних форм роботи, налаштовувати педагогічний процес, організувати дитячий колектив та сформованість певних особистісних рис.
Великий тлумачний словник сучасної української мови ¹³	Готовність – зроблене необхідне приготування, підготовка до чого-небудь, набуття досвіду, досягнення високої майстерності.
І. Дичківська ²²	Що загальна готовність є основою активної суспільної і професійно-педагогічної позиції суб'єкта, спонукає до інноваційної діяльності та сприяє її продуктивності.
І. Зязюн ²⁶	Професійна готовність трактується як знання предмету, методики його викладання, педагогіки й психології, рівень розвитку професійної самосвідомості, індивідуально-типові особливості та професійно значущі якості.
Т. Лісовська ³⁶	Готовність педагога – стійка характеристика особистості, яка включає в себе позитивне ставлення до того чи того виду діяльності; адекватні вимогам діяльності риси характеру, здібності, темперамент, мотивації; необхідні знання, вміння, навички, стійкі професійно важливі особливості сприймання, уваги,

	мислення, емоційних та вольових процесів. Це тривала або стійка готовність. Вона постійна, її не потрібно кожного разу формувати у зв'язку з поставленим завданням.
А. Лякішева, Т. Потапчук ³⁷	Готовність майбутнього вихователя до професійної діяльності – це інтегроване особистісне утворення, яке завдяки сформованій системі професійних знань, умінь, навичок та особистісних якостей забезпечує компетентне виконання професійної діяльності.

Як свідчить проведений нами аналіз літературних джерел, готовність майбутніх педагогів ЗДО полягає в засвоєнні спеціальних фахових знань та соціальних понять під час освітнього процесу в ЗВО, а також у сформованості професійно значимих якостей особистості.

Важливою в контексті нашого дослідження є думка К. Авраменко: «Вища педагогічна школа апробує нові педагогічні ідеї, розробки та обґрунтовує сучасні технології, які покликані сприяти підвищенню якості вищої педагогічної освіти взагалі та підготовки майбутніх учителів, зокрема, модернізація вищої педагогічної освіти передбачає формування вчителя-професіонала, здатного до розв'язання нагальних освітньо-виховних задач, пов'язаних із формуванням цілісної особистості¹.

Проведений аналіз наукових досліджень, дозволив нам констатувати, що першочерговістю системи вищої освіти є підготовка майбутніх педагогів, що оснований на формуванні загальної готовності здобувачів освіти, а саме теоретичних знань та практичних умінь, творчих здібностей та особливостей професійної діяльності.

Вагомим для наших педагогічних міркувань є наукові праці щодо професійної підготовки майбутніх педагогів закладів освіти до реалізації інтерактивних технологій в освітньому середовищі таких авторів, як, К. Авраменко¹, Л. Акпинар², Н. Гончар^{18, 19}, І. Зязюн²⁶, І. Дичківська^{20, 21, 22}, О.

Кучай^{33, 34}, М. Михайліченко⁴², О. Пометун^{45, 46}, О. Щербак⁵⁴ та інші.

Разом з тим, ми наголошуємо, що підготовка майбутніх педагогів ЗДО до роботи з дітьми, які мають ООП, багатогранна і різновекторна проблема, яка включає в себе сучасну систему знань із загальної та дошкільної педагогіки, дитячої психології та методик навчання, медичних (анатомія і фізіологія дітей дошкільного віку, основи медичних знань) і дефектологічних знань (інклюзивна освіта, арт-терапія в роботі з дітьми з вадами мовлення, дефектологія, основи логопедії, логопедична ритміка і методика навчання).

Інклюзивна освіта сприяє формуванню інструментальних професійних та спеціалізовано-професійних компетенцій, а саме: володіння практичними способами пошуку наукової і професійної інформації з використанням сучасних комп'ютерних засобів, мережевих технологій, баз даних і знань; володіння дослідницькими навичками щодо вивчення актуальних проблем розвитку інклюзивної освіти в сучасному світі; володіння базовими уявленнями про категорії осіб з ООП, які є суб'єктами інклюзивної освіти, розуміння значення комплексного підходу у наданні корекційних освітніх послуг в інклюзивному середовищі; володіння уявленнями про досвід інклюзивної освіти в Україні та інших державах світу; здатність розуміти високу соціальну значущість професії, відповідально і якісно виконувати професійні завдання, дотримуючись принципів професійної етики; володіння сучасними технологіями проектування і організації наукового дослідження у своїй професійній діяльності на основі комплексного підходу до вирішення проблем професійної діяльності⁴⁹.

У межах нашого дослідження доцільно звернутися до поняття «підготовка майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти», яке науковці розглядають як багатofакторну структуру, головне завдання якої полягає в набутті кожним студентом – майбутнім педагогом особистісного змісту діяльності, формуванні фахової майстерності, дедалі сильнішого інтересу до роботи з дітьми та їхніми батьками, а також у розвитку успішності фахової діяльності⁴⁰.

Вчена Ю. Косенко завдяки здійсненому аналізу розвитку системи професійної підготовки кадрів дошкільної освіти в Україні у ХХ – на початку

XXI ст. виокремила три значущі положення: система професійної підготовки педагогічних кадрів дошкільної освіти в державі й педагогічна система як педагогічний процес – поняття не тотожні; система підготовки педагогічних кадрів для дошкільних навчальних закладів функціонує в масштабах держави, а педагогічна система здійснюється в конкретному навчальному закладі; функціонування системи професійної підготовки педагогів дошкільної освіти як підсистеми педагогічної освіти зумовлено станом розвитку суспільства й завжди визначалось політикою держави в освітній галузі ²⁹. Таким чином, дослідниця розмежовує педагогічну систему та систему підготовки фахівців педагогічної галузі. З огляду на це, в їх межах можуть бути втілені різні принципи та підходи до організації.

Вагомим для наших педагогічних міркувань щодо підготовки майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти до впровадження інтерактивних технологій в інклюзивному освітньому середовищі є проведений аналіз дисертаційних досліджень українських учених, що наведено у табл. 1.2.

Таблиця 1.2

Аналіз дисертаційних досліджень щодо підготовки майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти до впровадження інтерактивних технологій в інклюзивному освітньому середовищі

Автор	Тема	Зміст
М. Берегова ⁸	Дидактико-практична підготовка майбутніх корекційних педагогів до роботи в умовах освітнього інклюзивного простору	Дисертаційна робота присвячена формуванню високого рівня дидактичних і практичних знань, умінь та навичок майбутніх корекційних педагогів в умовах інклюзивного освітнього простору шляхом розробки методики дидактико-практичної підготовки майбутніх корекційних педагогів до роботи в умовах освітнього інклюзивного простору.
І. Дичківська ²²	Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх вихователів дошкільних закладів до інноваційної педагогічної діяльності	У дисертації акцентовано увагу на тому, що в умовах реалізації нових стратегій розвитку дошкільної освіти в Україні особливого значення набуває підготовка майбутніх вихователів дошкільних закладів до інноваційної педагогічної діяльності. Зроблено припущення, що підготовка майбутніх вихователів дошкільних закладів до інноваційної педагогічної діяльності є ефективною.

<p>К.Коновалова²⁸</p>	<p>Формування професійної культури майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти у процесі фахової підготовки</p>	<p>Автор вперше виявив і обґрунтував педагогічні умови формування професійної культури майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти у процесі фахової підготовки.</p> <p>Схарактеризовано рівні сформованості професійної культури майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. Розроблено й апробовано модель та експериментальну методику формування професійної культури майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти у процесі фахової підготовки, що обіймає мотиваційний, діяльнісно-творчий та оцінно-результативний етапи.</p>
----------------------------------	--	---

Продовження табл. 1.2

<p>30 О. Кошіль</p>	<p>Підготовка майбутніх вихователів до проектування освітнього середовища закладу дошкільної освіти</p>	<p>У дисертації проаналізовано теоретичні аспекти досліджуваної проблеми в теорії та практиці професійної підготовки майбутніх вихователів закладу дошкільної освіти; визначено структурні компоненти, критерії, показники та рівні готовності майбутніх вихователів до проектування освітнього середовища закладу</p>
-------------------------	---	--

		дошкільної освіти; обґрунтовано зміст, форми і методи підготовки майбутніх вихователів до проєктування освітнього середовища закладу дошкільної освіти.
Т. Кудярска ³¹	Підготовка майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти до впровадження активних форм	Дисертація присвячена підготовці майбутніх педагогів ЗДО до впровадження активних форм педагогічної взаємодії в умовах інклюзивного навчання. У роботі розкрито стан проблеми наукового пошуку у сучасних психолого-педагогічних дослідженнях, окреслено
	педагогічної взаємодії в умовах інклюзивного навчання	використання активних форм взаємодії в роботі з дітьми з ООП у структурі професійної підготовки майбутніх педагогів ЗДО. Визначено сутність понять «педагогічна готовність», «професійна готовність», «професійно-педагогічна готовність», «діти з особливими освітніми потребами», «активні форми навчання», «інтерактивна модель навчання», «підготовка майбутніх педагогів ЗДО до впровадження активних форм педагогічної взаємодії в умовах інклюзивного навчання», а також представлено структуру їхньої підготовки до реалізації завдань навчання дітей дошкільного віку з ООП.

<p>33</p> <p>А. Кучай</p>	<p>Формування готовності майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти до</p>	<p>У науковій роботі вперше обґрунтовано педагогічні умови: активізація й інтеракція викладачів і студентів та запровадження системності самоосвіти в процес фахової підготовки майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти; створення необхідної інноваційної,</p>
---------------------------	--	--

Продовження табл. 1.2

	<p>застосування інтерактивних педагогічних технологій у професійній діяльності</p>	<p>інформаційної, матеріально-технічної бази для забезпечення зв'язку теорії й практики; формування готовності в поєднанні з виробничою педагогічною практикою та професійною діяльністю. Розроблено модель формування готовності майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти до застосування інтерактивних педагогічних технологій у професійній діяльності.</p>
<p>О. Лис³⁵</p>	<p>Адміністративно- правове регулювання інклюзивної освіти у закладах дошкільної освіти в Україні</p>	<p>Автором уточнено основні завдання державної політики України в галузі реалізації права на освіту дітей з ООП у контексті основних вимог</p>

		<p>Болонської системи освіти у частині інклюзивної освіти. При цьому за основу взято базовий компоненту дошкільної освіти, що є Державним стандартом дошкільної освіти в Україні. Досліджено, що в сучасних умовах запровадження інклюзивного навчання у закладах дошкільної освіти в Україні важливими є зусилля вчених-юристів, методистів, педагогів-практиків, спрямовані на розробку психолого-педагогічних основ дошкільної інклюзивної освіти з урахуванням національних інтересів, відповідного навчально-методичного, кадрового та матеріально-технічного забезпечення.</p>
О.Мартинчук ⁴⁰	<p>Теорія та практика підготовки фахівців зі спеціальної освіти до професійної діяльності в</p>	<p>Досліджено, що підготовка фахівців у галузі спеціальної освіти до професійної діяльності в умовах інклюзивного освітнього простору є актуальною як для сучасної практики інклюзивної освіти (необхідним компонентом у</p>

	інклюзивному освітньому середовищі	системі реформування і модернізації освіти дітей з особливими освітніми потребами та забезпечення якості інклюзивної освіти в Україні), так і для теорії організації і впровадження спільного навчання дітей з особливими освітніми потребами з дітьми з нормотиповим рівнем розвитку.
--	------------------------------------	--

Таким чином, можна стверджувати, що проблема підготовки майбутніх педагогів ЗДО до впровадження інтерактивних технологій в ІОС є однією з ключових у сучасному дошкільлі і викликає інтерес сучасних українських учених.

2. Використання інтерактивних технологій в інклюзивному освітньому середовищі в підготовці майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти

Досліджуючи проблему підготовки майбутніх педагогів ЗДО до реалізації інтерактивних технологій в ІОС, необхідно розглянути поняття «інтеракція» та «інтерактивні педагогічні технології».

Слід зазначити, що термін «інтерактивний» у 1975 році увів німецький дослідник Ганс Фріц (англ. «inter» – взаємний і «act» – діяти, що трактується як здатність до взаємодії, перебування в режимі бесіди, діалогу, дії)⁴¹.

На думку О. Пометун, «слово інтерактив, яке ввійшло в повсякденний ужиток, походить від англійського слова «interact», де «inter» означає – взаємний і «act» – діяти. Таким чином інтерактивний – здатний до взаємодії, діалогу. Інтерактивне навчання – спеціальна форма організації пізнавальної діяльності, яка має конкретну передбачену ціль – створити комфортні умови навчання, за яких кожен учень відчуває свою успішність та інтелектуальну спроможність»⁴⁵.

Цікавою є позиція О. Комар, що при «інтерації кожен студент бере участь у колективному взаємодоповнювальному, заснованому на взаємодії та спілкуванні всіх його учасників у процесі навчального пізнання»²⁷.

Ми цілком поділяємо слухну думку К. Авраменко «на сучасному етапі відбувається поступове й обережне включення до навчального процесу елементів інтерактивного навчання, яке забезпечує позитивну мотивацію здобуття знань, активне функціонування інтелектуальної і вольових сфер, дає відчуття потреби в самоосвіті, формує стійкий інтерес до предмету, зрештою, сприяє розвитку творчої особистості майбутнього педагога»¹.

Цю лінію розвивають М. Михайліченко, який зазначає, що «інтерактивні технології відіграють важливу роль у сучасній освіті. Їх перевагою є те, що ті, хто навчається засвоюють всі рівні пізнання (знання, розуміння застосування, оцінка), збільшується у групах кількість студентів, які свідомо засвоюють навчальний матеріал. Студенти займають активну позицію в засвоєнні знань, зростає їх інтерес в одержанні знань»⁴². Та О. Федій, що стверджує «інтерактивні технології покликані вибудовувати процес навчання як діалог студента і викладача в рамках засвоєння навчального матеріалу»⁵³.

Таким чином, інтерактивні технології сприяють ефективній педагогічній взаємодії між викладачами та студентами, що впливає на активність освітньої діяльності та дає можливість апробувати фахові вміння безпосередньо під час навчання у ЗВО.

На сучасному етапі, проаналізувавши психолого-педагогічну літературу, зауважимо, що існують різноманітні структури і класифікації інтерактивних педагогічних технологій. Так, у дисертації А. Кучай «Формування готовності майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти до застосування інтерактивних педагогічних технологій у професійній діяльності» (2020 р.) розкрито типи інтерактивних педагогічних технологій³⁴, що наведено у табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Типи інтерактивних педагогічних технологій

(за А. Кучай)

Структура інтерактивних педагогічних технологій			
Освітньо-навчальні	Діяльнісно-виховні	Творчо-розвивальні	Соціально-взаємодіючі
«Тварини», «Що було б, якби...», «Історія із чарівної скриньки», «Світ геометричних фігур», «Придумай запитання», «Хмарочос», «Цифри і сусіди» і ін.	«Чарівний клубок», «Знайомство», «Павутина», «Що я люблю робити?», «Мандрівки», «Привітання», «Передбачення», «Добрі вчинки», «Вітання» і ін.	«Ехо», «Історія із продовженням», «Актори», «Карти Проппа», «Мозковий штурм (атака)», «Очевидний напис», «Фентезі малюнки», «Логіки світу» і ін.	«Свіча», «Комплімент», «Дитина дня», «Полілог», «Дружна, весела родина», «Моя сім'я», «Я допомагаю іншим», творчо-креативні ігри і ін.

Проведений аналіз напрацювання О. Пометун, Л. Пироженко ⁴⁶ дозволив нам представити групи інтерактивних технологій навчання (див. табл. 2.2).

Таблиця 2.2

**Групи інтерактивних технологій навчання
(за О. Пометун, Л. Пироженко)**

Інтерактивні технології навчання			
Інтерактивні технології колективного (кооперативного) навчання	Інтерактивні технології колективно-групового навчання	Інтерактивні технології ситуативного моделювання	Інтерактивні технології опрацювання дискусійних питань
«Робота в	«Обговорення	«Розігрування	«Метод

парах», «Два – чотири – всі разом», «Ротаційні (змінювані) трійки», «Робота в малих групах», «Карусель», «Діалог», «Коло ідей», «Спільний проєкт», «Акваріум»	проблем у колі», «Незакінчені речення», «Мікрофон», «Мозковий штурм», «Броунівський рух», «Дерево рішень», «Кейс-метод», «Джигсо», «Вирішення проблем»	ситуації за ролями», «Драматизація», «Програвання сценки», «Імітаційні ігри», «Рольова гра» і ін.	ПРЕС», «Дебати», «Займи позицію», «Незакінчений ланцюжок», «Оціночна дискусія», «Зміни позицію», «Континуум» і ін.
---	--	---	--

Таким чином, можна стверджувати, що інтерактивні технології навчання в педагогічній діяльності на сучасному етапі різнопланові та багатофункціональні.

Зазначимо, що протягом останніх років в освітньому середовищі набуває актуальності дослідження розвитку та застосування у педагогічній практиці сучасних технологій дистанційного навчання як важливого компонента розвитку та модернізації новітнього освітнього процесу.

Ми цілком поділяємо слушну думку О. Кучай, що «наявність онлайн-технологій навчання є життєво важливими для успішної реалізації дистанційного навчання. Тому такі технології важливо визначати як сукупність методів, форм і засобів взаємодії учасників освітнього процесу в процесі самостійного засвоєння певного масиву знань при здійсненні відповідного контролю за їх засвоєнням. Технології навчання будуються на фундаменті певного змісту і повинні відповідати вимогам його представлення. Класифікацію інформаційних технологій дистанційного навчання доцільно подати так: *презентаційні форми навчальних матеріалів* (книги та друковані матеріали, електронні тексти та публікації, комп'ютерні навчальні презентації, мультимедіа, гіпермедіа, телебачення, радіо, віртуальна реальність та моделювання, електронні

підтримуючі системи); *методи подання навчальних матеріалів* (радіотрансляція, телетрансляція, онлайн програми, онлайн сервіси, аудіо- та відео носії інформації, CD-ROM, DVD, USBфлеш накопичувач, інтернет); *види взаємодії учасників освітнього процесу* (телеконференції, електронна пошта, групові мережі). Застосування сучасних технологій дозволяє структурувати дистанційне навчання так: викладач встановлює онлайн-зв'язок зі своїми студентами за допомогою онлайн-сервісів, наприклад, таких як Google Classroom або Khan Academy»³³. На додаток до зазначених онлайн-сервісів, які застосовуються у дистанційному навчанні, викладачі також можуть зустрічатися зі своїми студентами за допомогою онлайн-платформ для відеоконференцій таких як Zoom або Skype. Деякі викладачі читають цілі лекції через онлайн-сервіси, а деякі просто використовують їх, щоб перевірити студентів і переконатися, що вони розуміють матеріал. Час використання Zoom, Skype або будь-якої іншої платформи для прямих віртуальних конференцій може відрізнитися у застосуванні різними викладачами, але вони також є важливим інструментом для дистанційного навчання³³.

Застосування онлайн-платформи Moodle забезпечує технічну організацію дистанційного навчання, яка дозволяє підтримувати баланс теорії та практики та різноманітних видів завдань. Цей вид онлайн-платформи дає студентами можливість переглядати презентації з окремих предметів навчальних дисциплін, проходити тестування, самостійно опрацьовувати додатковий теоретичний матеріал, виконувати завдання для самостійної роботи, обговорювати проблемні питання на форумах тощо. Основними перевагами застосування Moodle для організації дистанційного навчання є: гнучкість системи, зручність, модульність, інтерактивність, різні форми контролю знань, журнал успішності, планування подій тощо⁴³.

На основі досліджень та аналізу педагогічної літератури К. Дмитренко²⁴, В. Садкіна⁴⁸ нами виділено сучасні інтерактивні технології онлайн-навчання (див. табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Сучасні інтерактивні технології онлайн-навчання для підготовки майбутніх педагогів ЗДО в ІОС

Інтерактивні технології онлайн-навчання	Змістова характеристика
Презентація	<p>Це набір сторінок-слайдів, що послідовно змінюють одна одну, на кожній з яких можна розмістити будь-який текст, малюнки, схеми, відео-, аудіофрагменти, анімацію, 3D-графіку, використовуючи при цьому різні елементи оформлення. Види презентацій: слайдові, потокова, віртуальна. <i>Слайдова презентація</i> — це набір картинок-слайдів з певної теми, що зберігаються у файлі спеціального формату. На слайді можна вміщувати довільну текстову, графічну, відеоінформацію, анімації, звук. Слайдова презентація надає можливість інтерактивної взаємодії користувача з презентацією, розширює можливості керування порядком показу слайдів. Потокова презентація — це вид подання мультимедійних даних, що зібрані й перекодовані в потоковий файл (фільм). Найпопулярнішим і найпотужнішим інструментом для цього завжди вважався PowerPoint. Проте часи змінюються і сьогодні у нього з'явилися потужні конкуренти, яке ні в чому не поступаються, а де в чому може і перевершують продукт Microsoft. Одним з таких перспективних проєктів є <u>онлайн-сервіс Prezi</u>.</p>

	<p>Prezi - це хмарний сервіс, який служить для створення презентацій. Перш за все необхідно перейти за адресою http://prezi.com і пройти нескладний процес реєстрації. Зробити це можна за допомогою своєї адреси електронної пошти або використовуючи облікові дані в соціальній мережі Facebook. Основна і головна відмінність від PowerPoint полягає в тому, що тут ви працюєте не з окремими слайдами, а з усією робочою областю, на якій можете як завгодно розміщувати необхідні вам елементи.</p>
--	---

Продовження табл. 2.3

Інтерактивні технології онлайн-навчання	Змістова характеристика
Освітні онлайн-платформи	<p>Добре структуровані освітні сайти, які володіють великими постійно поповнюваними ресурсами. Розрізняють MOOC (безкоштовні) і SPOC (платні) - освітні платформи. Принцип роботи практично однаковий і являє собою систему, що містить такі елементи: відеолекції, завдання, які мають термін виконання(дедлайн); спілкування на форумах між учасниками курсів (community); сертифікат (у разі успішного завершення навчання).</p> <p>Сучасні, результативні та дієві форми методичної роботи з педагогами:</p> <p><i>Ресурсний центр</i> – сприяє залученню педагогів до оновлення стратегії діяльності закладів дошкільної освіти.</p> <p><i>Методичний дайджест</i> – удосконалює роботу щодо реалізації актуальних завдань освіти міста; гармонійно розвивати загальні, професійні й педагогічні здібності працівників; максимально розкривати творчий потенціал кожного педагога.</p> <p><i>Школа інноваційних технологій</i> має на меті: систематизувати інноваційну діяльність в закладах дошкільної освіти; поширювати апробовані на практиці ефективні інновації та методичні надбання.</p> <p><i>«Країна online - Дошкілля»</i> – популяризація діяльності закладів дошкільної освіти, окремих педагогів; підняття іміджу дошкілля. <i>PlatforM</i> - методична форма</p>

	<p>обміну досвідом роботи. <i>Освіторія «АПГрейд»</i> (для вихователів).</p> <p><i>Майданчик «СпорТур»</i> (для інструкторів з фізичного виховання). <i>Майстерня «МайстерМуз»</i> (для музичних керівників).</p> <p><i>Методична лабораторія «Крок»</i> (для вихователів та вихователів-методистів).</p> <p><i>Педагогічний клуб «Майстерня успіху»</i> (для педагогів, які мають педагогічне звання «вихователь-методист» або прагнуть до присвоєння).</p> <p><i>Платформа «Метод»</i> (для вихователів-методистів).</p> <p><i>Наукові студії «Основа»</i> (для педагогів).</p> <p><i>Освіторія «Хвиля»</i> (зустрічі для керівників та педагогів, у яких є потреба з того чи того питання).</p>
Інтерактивні технології онлайн-навчання	Змістова характеристика
Освітні онлайн-платформи	<p><i>Інноваційна платформа Knewton</i> полягає в тому, щоб онлайн-навчання адаптувати до потреб і можливостей кожного студента, тобто індивідуалізувати (персоналізувати) процес здобуття знань. У <i>Knewton</i> своє бачення процесу навчання: потрібно адаптуватися до рівня знань, з'ясувати мету учасника курсів, побачити його слабкі місця і негайно ліквідувати ці прогалини.</p> <p>Щоб навчання було ефективнішим, платформа радить, над чим варто попрацювати зараз, і пропонує потрібні завдання. Щоб їх підібрати, <i>Knewton</i> аналізує навчальні матеріали за сотнями параметрів: виділяє</p>

	<p>ключові ідеї, теорії і поняття, аналізує структуру, рівень складності та формат.</p> <p>Також <i>Knewton</i> аналізує поведінку студента: який у нього робочий ритм, що йому вже відомо і в якій формі він краще засвоює інформацію. На основі цих даних система розуміє, що саме запропонувати далі – текстове пояснення, відеогру чи інтерактивну вправу. Тривалість і складність завдань при цьому також будуть різними.</p> <p>Алгоритм <i>Knewton</i> збирає дані про те, як навчаються тисячі студентів. Це допомагає програмі постійно розвиватися – з кожним новим студентом її поради стають ефективнішими і точнішими. Її творці порівнюють такий підхід з аналізом на рівні атомів.</p> <p>У курсі на базі <i>Knewton</i> існують інші корисні функції: постійно оцінюють загальний прогрес студента, під рукою завжди є список останніх його досягнень і останні завдання. Це дещо нагадує соціальну мережу – система може порекомендувати партнера для навчання, орієнтуючись на спільні інтереси і рівень знань.</p>
--	---

Bring your own devices (BYOD)	<p>Це технології, за яких для занять активно використовують смартфони, ноутбуки, планшети тощо, які не належать навчальним закладам, а є власністю самих дітей. Принцип BYOD, який давно застосовують у західних школах, ймовірно, невдовзі використовуватимуть і у нас.</p>
-------------------------------	--

Продовження табл. 2.3

Інтерактивні технології онлайн-навчання	Змістова характеристика
Bring your own devices (BYOD) Приносьте із собою ваші девайси (пристрої)	Найчастіше діти приносять смартфони, планшети, електронні книги і ноутбуки. Застосування девайсів руйнує традиційний патріархальний урок, але в той же час дає абсолютно нові можливості у навчанні. Викладач повинен установити правила роботи з девайсами і створити таку атмосферу, щоб ці правила неухильно виконували.
LEARNING TO LEARN (LL) – учися вчитися	Здатність визначати свої власні потреби в навчанні, і постійно обмірковувати, аналізувати сам процес навчання, тобто рефлексувати. <i>Технологія LL</i> дозволяє розвивати навички відкритої, вільної комунікації, навички роботи в команді, гнучкість підходів і креативність у нестандартних ситуаціях, упевненість у власних здібностях і ефективності дій у незнайомій, мінливій ситуації. <i>Технологію LL</i> застосовують в освітніх системах багатьох країн світу, але кожен іде до цього своїм шляхом. В українській освіті є поняття «учнівські компетенції», першою з яких указане «уміння вчитися».

Скрайбінг	<p>Це створення невеликих малюнків, які роблять тему заняття або презентації більш зрозумілою. Точніше, це мікс малюнків, слів, фраз, стислих пропозицій, стрілок, які показують взаємозв'язок смайликів та інших графічних символів. Пояснюючи тему, викладач одночасно ілюструє на дошці (або на аркуші паперу тему). При цьому виникає «ефект паралельного слідування», коли діти чують і бачать одне й те ж саме, а графічне зображення фіксує ключові моменти теми. Це скрайбінг офлайн. Викладачеві необхідні лише поверхня для замальовки та інструмент для малювання.</p>
Скрайб-малюнок	<p>Це малюнок у стилі мінімалізму, переважно контурний, без зайвої деталізації, тобто схематичний. Є два правила створення скрайбінгу: послідовність і логічність викладу. Аргументи повинні йти один за одним, а коментарями треба постійно залучати аудиторію до процесу створення скрайбінгу. <i>Переваги скрайбінгу</i>: ефективність, універсальність візуалізації, мінімум затрат, якісне засвоєння інформації та</p>
Скрайб-малюнок	<p>запам'ятовування ключових моментів теми, можливість безперервного спілкування з дітьми протягом усього року, можливість використовувати скрайб в подальшій роботі як огляд усієї здобутої інформації, ефект паралельного прямування, універсальність у використанні.</p>

Продовження табл. 2.3

Скрайбінг онлайн (комп'ютерний)	<p><i>Комп'ютерний скрайбінг</i> набагато простіший. Такий скрайбінг можна створити за допомогою сервісу PowToon і програми VideoScribe. Будь-яке творче завдання може бути подано у вигляді скрайбінгу: від вітальної листівки до мультфільму. Завдання скрайб-презентації онлайн таке саме, що й офлайн – донести інформацію, зробити її привабливою для студентів, допомогти краще її запам'ятати і засвоїти. У скрайбінгу онлайн свої позитивні моменти. Створений відеоролик можна показувати необмежену кількість разів, використовувати як ефективне доповнення заходу, створювати з його допомогою різні інформаційні продукти.</p>
Освітні комікси	<p><i>Комікс</i> – це ланцюг статичних зображень, об'єднаних загальним сюжетом. У середині зображень зазвичай розташований текст, що їх пояснює, а діалоги передають за допомогою спеціальних хмарок «баблів». Комікси читають, тобто сприймають зображення по черзі, зліва направо зверху донизу в американській та європейській традиціях. При цьому мозок читача перекидає логічні зв'язки між малюнками приблизно так само, як між сценами в кіно. Комікс як освітній ресурс має значний потенціал, який в Україні не набув ще популярності (версія офлайн), але є чудові приклади використання цього інструменту і під час викладання, і впродовж виконання індивідуального творчого домашнього завдання.</p>

	<p>Робота з цим інструментом потребує певної послідовності: знайомство з коміксами; ігри та завдання з коміксами; створення власних коміксів. Для створення коміксів можна використовувати різні онлайн-ресурси, а саме: Canva.com, CLASSTOOLS.NET, Comic Master, Pixton та інші. Наприклад, конструктор коміксів від Canva простий у використанні.</p>
<p>Сторітелінг офлайн</p>	<p><i>Сторітелінг</i> – це навчання через цікаві розповіді. Функції сторітелінгу: мотивує до вивчення конкретної теми; впливає на емоції слухачів, наприклад покращує настрої; систематизує (узагальнює) інформацію; стимулює активність на занятті, залучає до спілкування та співпраці; розвиває фантазію, логіку та інтуїцію.</p> <p><i>Техніки сторітелінгу:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ подорож героя (уявна або реальна) з перешкодами, їхнім подоланням, проблемами, результатами; ✓ контраст (є дві історії або два героя: одна реальна, інша – вигадана); порівняння реального і того, що могло би статися; ✓ початок з фіналу (оповідач починає з кульмінації, яка незрозуміла, інтригує, а потім повертається до початку розгортання подій, щоб слухачі зрозуміли, як герой опинився в складній ситуації); <p>помилки (щасливого завершення подій не відбувається, проте герой знає, що його шлях був</p>

	<p>недаремним, досвід, якого він набув, допоможе в майбутньому).</p>
<p>Сторітелінг онлайн</p>	<p>Об'єднує традиційну розповідь, комікси та сучасні інструменти онлайн-навчання. Існують ресурси, які дають змогу створювати навчальні комікси.</p> <p>CREAZA CARTOONIST – це норвезький стартап, що отримав багато призів. Його підтримує Міністерство дітей та освіти Данії. Самі себе вони називають «скринькою з інструментами». Інструменти допомагають учасникам цього проекту критично й нешаблонно мислити, працювати в групах, розповідати історії та просто спілкуватися. На вибір у цій програмі запропоновано чотири редактори – для роботи з інтелект картами, відео-, аудіо- та мультиками з коміксами.</p> <p>COMIC LIFE «великі комікси», які пишуть художники, створюють малими засобами. Щоб почати роботу, досить вибрати шаблон.</p>

Продовження табл. 2.3

Інтерактивні технології онлайн-навчання	Змістова характеристика
Скретч	<p>Це нова сфера програмування, яка дозволяє дітям молодшого та середнього шкільного віку, студентам створювати власні анімовані та інтерактивні історії, ігри тощо. Цими власними напрацюваннями вони обмінюються всередині міжнародної спільноти, яка поступово формується в мережі Інтернет. У скетч можна створювати фільми, грати з різними об'єктами, змінювати їхній вигляд, переміщати їх екраном, установлювати форми взаємодії між об'єктами. Це об'єктно-орієнтована сфера, у якій блоки програм збирають з різнокольорових цеглинок команд так, як машини збирають з різнокольорових цеглинок у конструкторах «Лего». Історія Дня Скретч почалася 2008 року, коли була проведена перша щорічна конференція Скретч, у якій взяли участь сотні викладачів, дослідників і конструкторів, залучені у програмі. З 2014 року був організований щорічний День Скретч онлайн.</p>
Мейкерство	<p>Педагогічна технологія, яка базується на створенні руками власного продукту. Це інноваційний підхід впровадження STEM-освіти. Визначають як вид діяльності або заняття, що спрямований на виготовлення корисного та цікавого продукту з доступних ресурсів, майже без витрати фінансів. Мейкер – це людина, яка щось створює. Мейкерські</p>

	<p>здібності – щось робити своїми руками – є практично у всіх. Мейкер – креативний та винахідливий з хорошим почуттям смаку.</p>
<p>LEGOдіафестиваль</p>	<p>Цікава форма роботи, яка передбачає наявність у дошкільній групі конструктора. За допомогою LEGO-конструктора дошкільнята створюють об’єкти, які потім використовують для розроблення власних діафільмів. Така робота сприяє сенсорному розвитку, вчить дошкільнят співпрацювати, забезпечує наступність з методиками Нової української школи у використанні нового освітнього ресурсу - LEGO-конструктора, формує первинні навички медіаграмотності, коли діти створюють медіапродукт із виготовлених конструкцій чи проєктів.</p>
<p>Веб-квести</p>	<p>Інтерактивна подорож у просторах інтернету. Квест-технологія – ігрова технологія, при реалізації якої відбувається процес виконання вихованцями навчальних, пошуково-пізнавальних, проблемних завдань відповідно до ігрового задуму, під час якого вони добирають та упорядковують інформацію, виконують самостійну, дослідницьку роботу, що сприяє систематизації та узагальненню вивченого матеріалу, його збагаченню та поданню у вигляді цілісної системи.</p> <p>Освітній веб-квест - це спосіб організації спільної діяльності дітей і дорослих, який містить проблемне завдання з елементами рольової гри, для розв’язання якого використовують ресурси мережі Інтернет. Педагог може створити веб-квест на сайті за</p>

	<p>допомогою конструкторів або в програмі PowerPoint як презентацію. Обов'язкові елементи веб-квесту: мотивувальна інформація – звернення до учасників у супроводі мультфільму, слайд-шоу, привітання казкових персонажів; проблемне завдання – залежно від віку дітей; ролі й маршрути – для старшого дошкільного віку добирають реалістичні ролі (фотограф, учений, турист), для молодшого - ігрові (качеля, курча); посилання на інтернет-ресурси – зображення, пізнавальні відеозаписи, інші матеріали, що мають художню і пізнавальну цінність. Алгоритм створення веб-квесту: Крок 1. Визначаємо тему веб-квесту. Крок 2. Продумуємо завдання та ролі. Крок 3. Описуємо алгоритм роботи над виконанням завдання. Крок 4. Знаходимо джерела інформації й робимо на них посилання. Крок 5. Створюємо систему оцінювання. Крок 6. Обираємо форму подачі інформації.</p>
<p>Шведська ЕРА-модель для роботи з інформацією</p>	<p>Цікавий досвід педагогів Швеції, які пропонують методики розвитку навичок критичного мислення, необхідного для формування медіаграмотності дошкільників. Працюючи з інформацією, у шведській школі застосовують ЕРА-модель, яка розшифровується наступним чином: Е — дати дитині приблизно одну хвилину, щоб вона мала змогу</p>

Продовження табл. 2.3

Інтерактивні технології онлайн-навчання	Змістова характеристика
Шведська ЕРА-модель для роботи з інформацією	<p>подумати над питанням; Р — потім у парах обговорити, що діти думають із цього приводу; А — дати охочим можливість виступити з цього питання. Якщо дитина не хоче, каже «пас» і передає хід. Дитині дають можливість почути інші думки. І що обов'язково, вона має пояснити, чому не захотіла висловитися. Якщо ж у жодній парі не змогли відшукати правильної відповіді, то намагаються колективно відповісти на всі питання. Застосування ЕРА-моделі — це приклад організації роботи в класі: спочатку озвучуємо факт, потім пропонуємо пояснити: «Чому?», після чого разом шукаємо відповідь.</p>
Графічні органайзери <i>Метаплан</i>	<p>Це все, що допомагає організувати інформацію на папері або моніторі. Тож прості таблиці — їхній різновид. Вивчати все це дітям варто не лише для того, щоб вміти працювати з інформацією, а й для того, щоб одразу ж застосовувати. Адже так значно легше запам'ятати матеріал.</p> <p>Особливої популярності набув цей метод, адже він передбачає графічну ілюстрацію дискусії. Педагоги його також використовують здебільшого для розв'язання складних проблем. Деякі педагоги зробили цей метод більш практичним. Цікаво застосувати його для роботи над стилістичними, лексичними, граматичними помилками. Цей метод підходить для</p>

<p><i>Діаграма Вена</i></p>	<p>різних класів, навіть тих, де є проблеми з дисципліною. Діти водночас і задіяні в дискусії, і відповідають письмово, а це зменшує галас.</p> <p>Це вид схеми, під час застосування якої найчастіше використовують кола, що перетинаються. У спільному секторі кіл записують, наприклад, спільні риси героїв казок чи певні поняття, а в інших двох колах - відмінні риси. Використання діаграми Вена можливе під час вивчення теоретичних понять. Наприклад, саме цей графічний організатор дозволить у зручний спосіб порівняти мотиви народних і дитячих пісень, спільне і відмінне в сучасних і народних піснях, особливості оповідання й вірша тощо.</p>
<p>Графічні органайзери</p> <p><i>T-схема</i></p>	<p>T-таблиця — це вид схеми, за допомогою якої аналізується певна ідея: її переваги та недоліки. В одній половині таблиці записують усі докази, що підтримують ідею, у другій — протилежні. Наприклад, обираємо тему «Інтернет». Педагог креслить на дошці таблицю у формі великої літери «Т». Спочатку розглядаємо переваги, які згадають діти: пошук інформації, знайомства, спілкування, листування, навчання, придбання товарів і послуг, розваги. Усі ці аргументи записуємо ліворуч. Тепер разом з дітьми аналізуємо ризики, які приховує Інтернет. Педагог записує в таблицю, скажімо, такі недоліки: інформація не завжди достовірна, є ризик крадіжок особистих даних, шантажу, розсилання комп'ютерних вірусів і небажаної пошти, шкода здоров'ю, неякісне обслуговування, залежність від Інтернету.</p>

«Квітка Блума»	<p>На пелюстках квітки записані різні види запитань. Діти об'єднуються в групи, кожна група має свій тип запитань. Вони складають запитання до тексту, і по черзі кожна група презентує свої напрацювання, а учасники іншої групи відповідають.</p>
Бортовий журнал	<p>Стратегія, яка допомагає актуалізувати знання студентів з певної теми через фіксацію, а також отримати нові знання в процесі роботи. Головна перевага в тому, що учні письмово фіксують інформацію. У процесі роботи діти вчаться визначати відомі й маловідомі факти з певної теми. Упродовж опрацювання тексту діти роблять зупинки, паузи, щоб заповнити бортовий журнал. Ця стратегія сприяє кращій роботі під час самостійного навчання. Студенти вчаться складати алгоритми вивчення нової теми.</p>
Стратегія 6 W	<p>Ця вправа починається запитанням «Чому», допомагає знайти шляхи вирішення проблеми, які виникають у різних сферах діяльності. Побудова такого ланцюжка питань корисна, бо дає змогу дізнатись багато нового, про що ми раніше і не здогадувались.</p>

Продовження табл. 2.3

Інтерактивні технології онлайн-навчання	Змістова характеристика
Віртуальна, змішана і доповнена реальність	<p><i>Методи покращення сприйняття навколишнього світу за допомогою комп'ютерної техніки.</i></p> <p><i>Доповнена реальність</i> — проєктування будь-якої цифрової інформації (зображення, відео, текст, графіка та ін.) поза екраном будь-яких пристроїв, внаслідок чого реальний світ доповнюється штучними елементами і новою інформацією. Доповнена реальність може бути реалізована за допомогою додатків для звичайних смартфонів і планшетів, окулярів доповненої реальності, стаціонарних екранів, проєкційних пристроїв та інших технологій.</p> <p><i>Змішана реальність</i> — проєктування тривимірних віртуальних об'єктів або голограм на фізичний простір, що дає змогу переміщатися навколо віртуального об'єкта, оглядати його з усіх боків і у разі потреби всередині. Змішана реальність зазвичай вимагає спеціального обладнання: окулярів або шоломів. У змішаній реальності віртуальні образи привносяться в фізичний простір, візуалізуються і розташовуються відповідно до предметів реальності так, щоб вони сприймалися як справжні. Людина продовжує взаємодіяти з фізичним світом, в якому одночасно присутні й віртуальні об'єкти, які іноді майже неможливо відрізнити від реальних.</p>

	<p><i>Віртуальна реальність</i> — занурення людини в заздалегідь змодельований світ і часткове (в перспективі — повне) ізолювання її від світу фізичного, для чого використовуються шоломи віртуальної реальності та інші спеціальні пристрої. Розробники прагнуть імітувати взаємодію зі створюваною ними псевдореальністю шляхом впливу на всі органи чуття людини. Під цим поняттям розуміється комп'ютерна віртуальна реальність, у такий спосіб уточнюючи за допомогою якого засобу людина занурюється в цю реальність, тим самим відокремлюючи це поняття від філософського осмислення віртуального і віртуальної реальності.</p>
--	---

У руслі нашого дослідження зазначимо, що діяльність педагога ЗДО, спрямована на вміння працювати з дітьми з ООП в умовах ІОС, не має однозначного алгоритму розв'язання, тому необхідно, щоб у професійній діяльності він був здатний до саморозвитку, до постійного творчого пошуку, до прояву активності, гуманізму, оскільки здатність особистості до розвитку, самоорганізації, саморегуляції себе як суб'єкта діяльності пояснюється саме її професійною компетентністю.

Аналіз проблеми щодо підготовки майбутніх педагогів ЗДО в ІОС засвідчив потребу у наукових розвідках з метою вивчення і уточнення особливостей використання інтерактивних технологій у методичній роботі закладу щодо здійснення ефективного психолого-педагогічного та корекційно-реабілітаційного супроводу дітей, підвищення професійної компетентності педагогів у сфері виховання дітей з ООП. Зважаючи на важливість формування готовності педагогів ЗДО до роботи з дітьми в умовах ІОС й на те, що в Україні дане поняття є маловживаним і недостатньо дослідженим, існує перспектива подальших більш глибоких і детальніших досліджень суті цього соціально-

психологічного та педагогічного феномена, практичних шляхів його формування.

На основі вивчення робіт К. Дмитренко²⁴; Т. Савелюк, Н. Глущенко, Л. Стадник²⁵; Л. Юрченко, Л. Олтаржевська, Т. Малюченко²³ нами виділено групи інтерактивних технологій інклюзивного навчання та їх змістову характеристику (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Групи інтерактивних технологій інклюзивного навчання

Інтерактивні технології	Змістова характеристика
Технологія різнорівневої диференціації	Технологія пов'язана з рівнем засвоєння дітьми програмового матеріалу. За такої технології управління пізнавальною діяльністю здійснюється з метою навчання кожної дитини на рівні її індивідуальних можливостей і здібностей через систему малих груп. Виділяють три групи дітей залежно від можливостей опанування ними навчального матеріалу. До першої групи належать
Технологія різнорівневої диференціації	діти, які здебільшого розуміють фронтальне пояснення педагога, запам'ятовують досліджуваний матеріал. До другої групи належать діти, які важко засвоюють програмовий матеріал і потребують допомоги педагога. Третя група - діти з вираженою психофізичною затримкою у розвитку
Технологія функціональної диференціації	Технологія, яка передбачає організацію роботи в групах із розподілом функцій, тобто коли кожна дитина робить свій внесок у загальний результат, виконуючи своє завдання. При цьому дитині з труднощами у навчанні можна запропонувати

	допоміжні матеріали (наприклад, якщо потрібно скласти речення, дитина користується заздалегідь заготовленими словами-картками, які потрібно розташувати у певній послідовності).
--	--

Технологія змішаної диференціації (модель зведених груп)	Це об'єднаю форма двох видів диференціації навчання – за інтересами й за рівнем розвитку. Для вивчення навчальних дисциплін уся освітня паралель перегрупується. Утворюють три зведені групи.
Технології корекції початкових і поведінкових труднощів	Спеціальні логопедичні технології та технології спеціальної педагогіки, спрямовані на корегування порушення (технології сурдо- й тифло-педагогіки), технології нейропсихологічного підходу до корекції навчальних труднощів (О. Р. Лурія, Л. С. Виготський, Дж. Хінд, Т. В. Ахутіна, Н. М. Пілаєва, Т. Ю. Хотилева), технології психолого-педагогічної системи формування і розвитку мовленнєвого слуху та мовного спілкування у дітей з порушеннями слуху (система Е. І. Леонгард), технології прикладного аналізу поведінки Applied Behavior Analysis (далі –АВА) та ін.
Технології, спрямовані на розвиток соціальних (життєвих) компетентностей дітей	Виділяють 3 типи технологій, спрямованих на підвищення соціальної компетенції : пряме навчання соціальних навичок; формування соціальних навичок через наслідування; організація групових видів активності, зокрема й ігрових.
Соціогрупові технології (Є. Є. Шулешко,	Використання соціогрупових технологій дає змогу успішно інтегрувати дітей в умови загальноосвітнього простору, допомагає всім дітям

В. М. Букатов)	набувати навичок взаємодії з однолітками та створює при цьому кожній дитині сприятливі умови для індивідуального розвитку у своєму темпі. Технології передбачають дидактичні ігри, сконструйовані на основі театральних вправ, вуличних і навчальних вправ.
Технології оцінювання досягнень за інклюзивного підходу	Предметом оцінювання є процес досягнення освітніх результатів, а також усвідомлення кожною дитиною свого процесу навчання. При цьому на рівні з інтегральною оцінкою (за всю роботу взагалі, що проводять, наприклад, у формі порт фоліо, презентацій, виставок тощо) використовують диференційовану оцінку (виокремлення в роботі певних аспектів, наприклад, вміння слухати товариша, формулювати і ставити запитання тощо), також самооцінку й самоаналіз.
Здоров'язбережні технології під час роботи з дітьми з обмеженими освітніми можливостями	Забезпечують необхідність комплексного підходу до організації здоров'язбережного простору в освіті для дітей з обмеженими освітніми можливостями. Дані технології реалізуються на основі особистісно-орієнтованого підходу й належать до тих життєво важливих чинників, завдяки яким діти вчаться жити разом.

Технології, що індивідуалізують освітній процес	Дотримуючись загальних правил і способів організації освітньої роботи, педагог інклюзивної групи має зважати на тонкощі залучення до роботи дитини з ООП пізнавальної діяльності, поведінки, комунікації. Широкі можливості для індивідуалізації навчання надає самостійна робота в індивідуальному темпі. Індивідуалізація тут здійснюється завдяки тому, що дітям пропонують не однакові завдання, а такі, що варіюються залежно від індивідуальних особливостей.
---	---

Отже, ми виокремили низку інтерактивних технологій інклюзивного навчання, які можна успішно застосовувати в інклюзивній діяльності педагога на занятті, серед них: технології, спрямовані на опанування ключових компетентностей під час спільного навчання дітей з ООП (технології диференційованого навчання, технології індивідуалізації освітнього процесу); технології коригування навчальних і поведінкових труднощів, що виникають у дітей в освітньому процесі; технології, спрямовані на формування соціальних (життєвих) компетентностей, зокрема, прийняття, толерантності; технології оцінювання досягнень за інклюзивного підходу.

Аналіз досліджень дозволив нам зробити висновок, що на сучасному етапі інтерактивні освітні технології завжди відповідають пріоритетним напрямкам освіти, прагненням педагогів та спеціалістів, які працюють з дітьми з ООП, надати своїй професійній діяльності інтерактивний характер. Слід зауважити, що сучасні інтерактивні технології – це детально продумані технології для впровадження нових методів та прийомів у роботу з дітьми з ООП, спрямованих на підвищення результативності.

Висновки

Таким чином, проведений нами аналіз сучасних методик інтерактивних технологій в ІОС дає змогу констатувати, що готовність педагога ЗДО до роботи з дітьми з ООП, а, отже, і його компетентність має проявлятися: в майстерності його роботи; в умінні організовувати освітню, корекційно-розвиткову роботу з дітьми з ООП за нозологіями (порушення зору, слуху, мовлення, розумового розвитку, опорно-рухового апарату); створювати позитивну емоційну налаштованість на заняття, різні види діяльності; вмінні вибирати відповідні прийоми виховного впливу на дітей; цілком відповідально вести просвітницьку роботу серед батьків (або осіб, що їх замінюють), що виховують дітей з ООП.

Отже, готовність до педагогічної діяльності майбутніх педагогів ЗДО в умовах інклюзивної освіти є показником їхньої здатності вирішувати освітні проблеми, збагачувати освітню готовність застосувати інтерактивні педагогічні технології в діяльності з дітьми дошкільного віку, новинки дошкільної освіти; прагнення займатися самоосвітою, саморозвитком.

Підготовка майбутніх педагогів ЗДО до реалізації інтерактивних технологій в ІОС обумовлена здатністю майбутніх педагогів ЗДО здійснювати професійні функції в процесі інклюзивного навчання, ураховуючи різні освітні потреби дітей і забезпечуючи залучення дитини з ООП в середовище ЗДО та створення освітньо-виховних умов.

У контексті сказаного зазначимо, що навчання дітей з ООП в умовах спеціалізованих груп закладів дошкільної освіти передбачає вдосконалення ІОС, де педагог ЗДО повністю відкритий до спілкування, де забезпечується дотримання прав і потреб дітей, розвиток їх здібностей та забезпечується перспектива бути успішним. Саме педагог ЗДО та його компетентність відіграють важливу роль у навчанні дітей з ООП.

Анотація

У статті висвітлюються основні засади змісту підготовки майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти до реалізації інтерактивних технологій в інклюзивному освітньому середовищі. Проаналізовано специфіку впровадження інтерактивних технологій в інклюзивному освітньому середовищі закладів дошкільної освіти. Охарактеризовано проблему підготовки майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти до реалізації інтерактивних технологій в інклюзивному освітньому середовищі. Проаналізовано використання інтерактивних методів під час навчання дітей з особливими освітніми потребами. Розглянуто проблемні питання організації інклюзивної освіти в закладах дошкільної освіти; використання інтерактивних технологій у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами та особливості інклюзивного навчання в базових закладах. Розкрито класифікацію інтерактивних технологій за формами навчання, у яких вони реалізуються. Висвітлено актуальність використання інтерактивних технологій в освітньому процесі закладу дошкільної освіти, зокрема в роботі в інклюзивному освітньому середовищі.

Література

1. Авраменко К. Роль інтерактивних технологій у змісті методичної підготовки майбутніх учителів. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи*. Умань, 2012. Вип. 42, ч. 2. С. 65–68.
2. Акпинар Л. Е. Інтерактивні технології навчання в початковій школі: навч. посіб. для студентів вищих навч. закладів. Київ: Слово, 2014. 285 с.
3. Андрущенко В. П. Модернізація педагогічної освіти України в контексті Болонського процесу. *Вища освіта України*. 2004. № 1. С. 5–9.
4. Антонова О. Є. Базові знання з педагогіки: становлення, розвиток, технологія формування: монографія. 2-ге вид., допов. Житомир: Житомир. держ. ун-т, 2004. 276 с.
5. Артемова Л. В., Косенко Ю. М. Модель ступеневої підготовки фахівця дошкільної освіти у вищих навчальних закладах. *Психолого-педагогічні*

проблеми підготовки вчительських кадрів в умовах трансформації суспільства: матеріали Міжнар. наук.-теорет. конф. до 80-ї річниці НПУ імені М. П. Драгоманова. Київ, 2000. Вип. 1. С. 84–86.

6. Бабюк Т., Перепелюк І. Готовність вихователя до формування еколого-валеологічної поведінки старших дошкільників. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. Кам'янець-Подільський, 2019. Вип. 1(26), ч. 2. С. 209.

7. Базовий компонент дошкільної освіти / наук. керівник: А. М. Богущ, дійсний член НАПН України, проф., д-р пед. наук; авт. кол-в: Богущ А. М., Беленька Г. В., Богініч О. Л. та ін. Київ: Видавництво, 2012. 26 с.

8. Берегова М. І. Дидактико-практична підготовка майбутніх корекційних педагогів до роботи в умовах освітнього інклюзивного простору. Київ : НПУ, 2019. 235 с.

9. Беленька Г.В. Теоретико-методичні засади формування професійної компетентності вихователів дошкільних навчальних закладів в умовах ступеневої підготовки: дис. ... докт. пед. наук: 13.00.08. Київ, 2012. 495 с.

10. Богущ А. М. Українське дошкілля: здобутки і перспективи. *Освіта*. 2012. 12-19 верес. (№ 39/40). С. 10-11.

11. Богущ А., Гавриш Н. Дошкільна лінгводидактика: теорія і методика навчання дітей рідної мови: підручник. Київ: Вища шк., 2007. 542 с.

12. Бондар В. І., Засенко В. В. Дидактичні та соціально-психологічні аспекти корекційної роботи у спеціальній школі. Київ, 2011. 247 с.

13. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і гол. ред. В. Т. Бусел. Київ: Ірпінь: Перун, 2004. 1440 с.

14. Гаврилюк С. М. Теоретико-методичні засади професійної підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до педагогічної творчості: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04. Умань, 2016. 39 с.

15. Гавриш Н. В. Болонські освітні ініціативи щодо професійної підготовки фахівців з дошкільної та початкової освіти. *Освіта Донбасу*. 2005. №24. С. 57.

16. Гавриш Н., Брежнева О. Оптимізація засвоєння майбутніми педагогами теоретичних знань у процесі вивчення фахових дисциплін. *Людинознавчі студії*.

Серія: Педагогіка. Дрогобич, 2017. Вип. 4/36. С. 43–53.

17. Галузяк В. М., Сметанський М. І., Шахов В. І. Педагогіка: навч. посібн. Вінниця: Віноблдрукарня, 2001. 200 с.

18. Гончар Н. Формування готовності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до використання інтерактивних технологій: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Київ, 2015. 308 с.

19. Гончар Н. Формування готовності майбутніх вихователів до підготовки дітей до школи шляхом використання інтерактивних технологій. *Науковий вісник МНУ ім. В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки 2016*. Вип. 2. С. 45–48.

20. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології. Практикум: навч. посіб. Київ: Слово, 2013. 447 с.

21. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології. К.: Академвидав, 2004. 352 с.

22. Дичківська І. М. Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх вихователів дошкільних закладів до інноваційної педагогічної діяльності : дис. ... доктора пед. наук : 13.00.04. Харків : ХНПУ, 2018. 194 с.

23. Діти з розладами аутистичного спектра : план корекційно-розвиткової роботи / авт. кол. : Л. О. Юрченко, Л. В. Олтаржевська, Т. А. Малюченко та ін.; упор. В. В. Семизорова. Вид. 4-те. Тернопіль : Мандрівець, 2020. 104 с.

24. Дмитренко К. А. Працюємо з особливою дитиною у «звичайній» школі / К. А. Дмитренко, М. В. Коновалова, О. П. Семиволос. Харків : ВГ «Основа», 2020. 120 с.

25. Дошкільнята з ООП. Сучасні технології навчання / Т. Савелюк, Н. Глущенко, Л. Стадник та ін.; упоряд. В. Семизорова, Н. Радоміцька. Київ : ВГ «Шкільний світ», 2019. 132 с.

26. Зязюн І. А. Педагогічна майстерність: підручник. Київ: Вища школа, 1997. 349 с.

27. Комар О. Інтеракція як основа освітнього співробітництва на уроках у початковій школі. *Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи*. Умань, 2019. Вип. 1. С. 64–70.

28. Коновалова К. І. Формування професійної культури майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти у процесі фахової підготовки : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Одеса: ПНПУ, 2018. 309.

29. Косенко Ю. Система професійної підготовки педагогічних кадрів дошкільної освіти в Україні з позиції історико-педагогічного дослідження. *Збірник наукових праць. Педагогічні науки*. Херсон : Вид-во ХДУ, 2009. Вип. 51. С. 17-22.

30. Кошіль О. Освітнє середовище дошкільного навчального закладу: генеза та сутнісний зміст поняття / Освітологічний дискурс. 2017. № 3-4. С. 150-162.

31. Кудярьська Т. Р. Підготовка майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти до впровадження активних форм педагогічної взаємодії в умовах інклюзивного навчання: дис. ... доктора філософії : 015 «Професійна освіта». Івано-Франківськ : ДВНЗ «ПНУ», 2021. 337 с.

32. Кузьмінський А. І., Омеляненко В. Л. Педагогіка: підручник. 2-ге вид., переробл. і допов. Київ: Знання-Прес, 2004. 445 с.

33. Кучай О. Сучасні технології дистанційного навчання. *Гуманітарні студії: історія та педагогіка*. 2021. №2. С. 77–85.

34. Кучай А. І. Формування готовності майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти до застосування інтерактивних педагогічних технологій у професійній діяльності: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Умань : УДПУ, 2020. 341 с.

35. Лис О. Г. Адміністративно-правове регулювання інклюзивної освіти у закладах дошкільної освіти в Україні : дис. ... канд. юр. наук / Запоріжжя : ЗНУ, 2021. 210 с.

36. Лісовська Т. Проблема професійної підготовки майбутніх фахівців з дошкільної освіти у вищих навчальних закладах. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського*. Серія: Педагогічні науки. 2016. № 2. С. 101–108.

37. Лякішева А., Потапчук Т. Актуальні проблеми готовності майбутніх

вихователів до професійної діяльності. *Педагогічний часопис Волині*. 2019. № 1. С. 46–52.

38. Максименко С. Д., Соловієнко В. О. Загальна психологія: навч. посіб. Київ: МАУП, 2000. 256 с.

39. Мартиненко І. В. Комунікативний тренінг для дошкільників з порушенням мовлення : Навчально-методичний посібник / Харків : Видавництво «Ранок», ВГ «Кенгуру», 2018. 120 с.

40. Мартинчук О. В. Підготовка фахівця зі спеціальної освіти до професійної діяльності в інклюзивному освітньому середовищі: монографія. К. : Центр учбової літератури, 2018. 430 с.

41. Миронова С. Особливості інклюзивної дошкільної освіти. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2010. № 11. С. 8-15.

42. Михайліченко М. В., Рудик Я. М. Освітні технології: навч. посіб. Київ: Компринт, 2016. 583 с.

43. Осадча К., Осадчий В., Спірін О., Круглик В. Реалізація індивідуалізації та персоналізації навчання засобами MOODLE. *Молодь і ринок*. 2021. № 1 (187). С. 38–43. URL: <http://mir.dspu.edu.ua/article/view/228274/227419>.

44. Підготовка вихователя до розвитку особистості дитини в дошкільному віці : монографія / Г. В. Беленька, О. Л. Богініч, З. Н. Борисова та ін. ; за заг. ред. І. І. Загарницької. Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2009. 310 с.

45. Пометун О. Енциклопедія інтерактивного навчання. Київ: А.С.К., 2007. 142 с.

46. Пометун О., Пироженко Л. Інтерактивні технології навчання. *Відкритий урок*. 2003. № 3–4. С. 19–31.

47. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ: Академвидав, 2015. 456 с.

48. Садкіна В. І. Маленькі секрети учительського успіху. Навчаємо з радістю. – 2-ге видання, доповнене. – Х. : ВГ «Основа», 2021. 160 с.

49. Сметанський М. І. Роль педагогічної практики в системі професійної підготовки майбутніх учителів. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні*

методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. Київ – Вінниця: Вінниця, 2004. Вип. 4. С. 106–112.

50. Сухомлинський В. О. Вибрані твори: в 5 т. Київ: Рад. шк., 1976. Т. 1. 654 с.

51. Сухомлинський В. О. Вибрані твори: в 5 т. Київ: Рад. шк., 1977. Т. 5. 639 с.

52. Токар Л. П. Відбір і реалізація дисциплін професійної і практичної підготовки у спецкурсі «Організація освітньої роботи з дітьми дошкільного віку з особливими освітніми потребами». *Multidisciplinárni mezinárodní vědecký magazín “Věda a perspektivy” je registrován v České republice. Státní registrační číslo u Ministerstva kultury ČR: E 24142. No 6 (6) 2021. Praha České republice C. 167-178. [https://doi.org/10.52058/2695-1592-2021-6\(6\)-167-177](https://doi.org/10.52058/2695-1592-2021-6(6)-167-177).*

53. Федій О. Інтерактивні методи викладання курсів дисциплін з естетотерапії. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. 2008. № 18. С. 480–485.*

54. Щербак О. І. Нові технології у професійній підготовці майбутніх фахівців. *Розвиток педагогічної і психологічної наук в Україні 1992–2002: зб. наук. праць до 10-річчя АПН України / Академія пед. наук України. Харків: ОВС, 2002. Ч. 2. С. 171–182.*

Information about the authors:

Liubov Tokar

A Lecturer at Vinnytsia Humanitarian and Pedagogical College,
graduate student of the Department
of Innovative and Information Technologies in Education
Mykhailo Kotsyubynsky Vinnytsia State Pedagogical University,
Vinnytsia, 21019, Ukraine,
e-mail: tokarluba80@gmail.com

INTEGRATION OF THE EUROPEAN EXPERIENCE OF TRAINING SPECIALISTS IN PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL SUPPORT

- 1. Inclusive training of future teachers of preschool education institutions.**
- 2. The use of interactive technologies in an inclusive educational environment in the training of future teachers of preschool education institutions**